

Reactie op internetconsultatie wetsvoorstel verbeteren ondersteuning mensen in de bijstand

Algemeen

Er zijn een aantal bezwaren tegen dit wetsvoorstel.

De beleidsopdracht van de Participatiewet is duidelijk gericht op activering naar betaalde arbeid. Daar is het financiële systeem, inclusief de financiële prikkels voor de gemeente, ook op ingericht. En dus ook onze uitvoering.

Daar komt nu nadrukkelijk ook participatie of meedoen opdracht bij als extra taak, maar minimaal als intensivering van de bestaande beleidsopdracht. SZW gaat hier wel heel makkelijk over heen.

De motie Raemakers vraagt verder slechts om een verkenning, niet om een wetsvoorstel op dit detailniveau. Waarom niet meer tijd nemen om dit goed te overdenken, om iets te maken wat realistisch, maatschappelijk gewenst, sociaal en uitvoerbaar is?

Daarnaast zijn er principiële bezwaren. Een verplichting op deze manier in de wet is overbodig, de huidige wet biedt al voldoende mogelijkheden. Het opleggen van sancties bij een groep met grote afstand tot de arbeidsmarkt en vaak multi problematiek gaat averechts werken: zij worden direct in hun (financiële) bestaan geraakt. Dat levert geen prikkel op voor positieve beweging. Het SCP rapport over de evaluatie van de P-wet onderschrijft dat ook. Ook maatschappelijk levert dit extra kosten op. Verder past de invulling van dit wetsontwerp niet bij het uitgangspunt van decentralisatie van de P-wet. Hier wordt vastgelegd HOE klantcontact moet plaatsvinden, en dat gaat veel te ver.

We willen ook niet verder bureaucratiseren en juridiseren. Beweging bij cliënten komt voort uit motivatie en ondersteunende begeleiding, waarbij contact en gesprek centraal staan. In dit wetsvoorstel gaat het toch weer over regels en verplichtingen. Waarom is er geen aandacht voor belonen van goed gedrag?

Er zijn financiële bezwaren. De voorgestelde wijzigingen kunnen niet binnen het bestaande budget worden uitgevoerd. Klantcontact zal moeten worden geïntensiveerd. Dat vraagt om extra uitvoeringscapaciteit van klantmanagers, m.n. voor de doelgroep participatie/meedoen. Praktisch bezwaar is dan dat deze klantmanagers er niet (op korte termijn) zijn op de arbeidsmarkt. Daarnaast is extra budget nodig voor trajectkosten, omdat de gemeente meer aanbod zal moeten doen van trajecten aan deze doelgroep om ze te activeren. Maatschappelijke organisaties kunnen dat ook niet voor niets doen, omdat begeleiding noodzakelijk is.

Voorspelbaar is dat de druk op schuldhulpverlening groter zal worden, ook dat moet gecompenseerd worden.

Voorspelbaar is ook dat er meer medische en/of arbeidsdeskundige adviezen zullen worden aangevraagd. Ook een verhoging van kosten, nog afgezien van het feit dat deze deskundigheid erg schaars is. Wederom een praktisch bezwaar.

En wat doen we met mogelijke kosten kinderopvang voor de doelgroep participatie?

Hier moet nader onderzoek naar komen.

Het gaat zelfs nog verder als we alle kosten van administratie, handhaving en juridische procedures gaan doorrekenen.

NB: er komt van meerdere kanten druk op de bestaande financiële middelen, waarop al fors bezuinigd is. Denk bijvoorbeeld aan breed offensief, simpel switchen en Wet Inburgering. Het houdt een keer op.

Ondanks deze forse bezwaren vinden we de insteek positief. We willen graag aandacht aan al onze cliënten geven als dat een positieve bijdrage oplevert voor henzelf en de samenleving. In het besef dat we nooit iedereen (eenzijdig) kunnen helpen of bereiken. Echter wel met de passende randvoorwaarden om dit goed in uitvoering te kunnen nemen.

Specifiek m.b.t. de taaleis

In het algemeen willen wij aangeven dat wij het belang van het leren van de Nederlandse taal voor participatie in Nederland onderschrijven. Taalbeheersing is nodig voor communicatie, op de werkvloer

en in sociale interactie. Personen die de taal beheersen zijn over het algemeen makkelijker te plaatsen op de arbeidsmarkt, en participeren beter. Echter, de Wet Taaleis in zijn huidige vorm voegt weinig toe aan de bestaande mogelijkheden in de reguliere Participatiewet.

Het nieuwe wetsvoorstel brengt hier geen verandering in.

Het is positief dat er meer ruimte geboden is voor het uitvoeren van de tussentijdse toetsen. Echter, de voorgestelde wijziging respondeert niet volledig met de aanbevelingen van de evaluatie van de Wet Taaleis (gebruik maken van de taalmeter, aansluiten bij het sanctie-instrumentarium in de Participatiewet, stimuleren van maatwerk door het benutten van bestaande instrumenten etc).

Het afschaffen van de 8 weken is heel positief. Echter, in de memorie van toelichting wordt een termijn van 3 maanden vermeld, terwijl deze termijn niet vermeldt is in het wetsvoorstel zelf.

De toevoeging van art 6 (wetsvoorstel, onder E, lid 2b) is een positieve verandering waarin gemeentelijke vrijheid plaats kan vinden. Echter, in de memorie van toelichting wordt gesproken alleen over de personen met een (zeer) lage leerbaarheid. Het probleem met de lage leerbaarheid kan nu ook geregeld worden in de verordening. Wat is dan de toegevoegde waarde van de nieuwe toevoeging?

De aanpassing van lid 10 en lid 11 is onduidelijk opgeschreven. De M.v.T. geeft hierover meer duidelijkheid wat als positief ervaren wordt. Kan dit tekstueel beter in het wetsontwerp.

We zien ook dat de maatregelen niet aangepast zijn t.o.v. de huidige wet. Deze maatregelen zijn veel te fors, zorgen voor armoede, een negatieve spiraal en drijven mensen naar een weg om inkomsten te zoeken op een manier die wij als maatschappij niet willen. Dit zou aangepast moeten worden. De hoogste maatregel bij arbeid is 1 maand 100%. Ook dat is al fors, maar wat er hier staat is buitenproportioneel.

Specifiek m.b.t. de gestelde vragen

1. Wat is naar uw mening de gewenste frequentie van het klantcontact tussen de gemeente en de bijstandsgerechtigde als het gaat om het kunnen bieden van passende ondersteuning en eventuele benodigde voorzieningen, gericht op arbeidsinschakeling en, als arbeidsinschakeling nog niet mogelijk is, andere vormen van participatie en wederkerigheid? In het wetsvoorstel staat nu nog bewust een PM (zie paragraaf 4 van de memorie van toelichting).

De frequentie zal variabel moeten zijn, met minimaal 1 keer per jaar een persoonlijk contact. De frequentie zal afhangen van het ingezette traject en de gemaakte afspraken. Cliënten zijn immers geen eenheidsworst. In sommige gevallen kan dat gevolgd worden door updates van partners die betrokken zijn bij het ingezette traject. In andere gevallen is het belangrijk om mensen ook zelf te spreken. Het is vooral belangrijk om de voortgang van de participatie te kunnen volgen. Wanneer we door een derde partij hierover geïnformeerd worden en dus weten dat het ingezette traject goed verloopt dan wordt persoonlijk contact met de uitkerende instantie soms als belemmerend ervaren. Wanneer een traject nog in een opstartfase zit is frequenter persoonlijk contact belangrijker om te zorgen dat het traject goed van start gaat. Het persoonlijke contact moet afgestemd zijn op het realiseren van participatie. De frequentie kan dan ook per traject verschillen. Hier is maatwerk nodig.

2. Hoe moet volgens u dit klantcontact vormgegeven worden, ook in samenhang met de frequentie van het contact? Daarbij kunt u denken aan gesprekken in persoon, telefonisch, per mail, et cetera.

Het is niet zozeer belangrijk om vast te leggen hoe het klantcontact vorm wordt gegeven. Het is veel belangrijker om aan te geven wat dat klantcontact moet opleveren, wat het doel van de inzet is. En welke acties of afspraken er worden gemaakt. Het klantcontact is een middel, geen doel op zich. Per geval bepalen hoe het klantcontact op dat moment het beste vorm gegeven kan worden. Voor de een is telefonisch gesprek voldoende, terwijl voor de ander een gesprek in persoon veel meer toegevoegde waarde zal hebben. Zakelijke informatie kan ook per mail uitgewisseld worden.

3. Welke randvoorwaarden zijn volgens u nodig om deze frequentie en vorm van klantcontact te realiseren en om inhoud te kunnen geven aan het maken van participatieafspraken met alle bijstandsgerechtigden?

Uit diverse onderzoeken, en vanuit de eigen praktijk zien we inderdaad dat aandacht werkt. De intentie om mensen vaker te spreken en ervoor te zorgen dat iedereen mee doet in de maatschappij onderschrijven wij dan ook.

Hier een wettelijke verplichting van maken, die uitgevoerd moet worden binnen de bestaande (financiële) kaders/middelen is echter niet reëel.

Mensen vaker spreken kost meer tijd en dus ook meer geld. Wanneer dat binnen de bestaande kaders uitgevoerd moet worden dan gaat dat ten koste van andere inzet, nl inzet op het gebied van re-integratie naar betaalde arbeid. Het geld kan immers maar een keer uitgeven worden.

De Participatiewet is een kaderwet. Gemeenten geven binnen de kaders uitvoering aan deze wet en zijn verantwoordelijk voor de resultaten.

Met deze maatregel wordt de beleidsvrijheid van gemeenten verder ingeperkt, terwijl wij wel verantwoordelijk blijven voor het resultaat. Een essentiële randvoorwaarde voor uitvoering zijn dan ook passende financiële middelen. Zodat we uitvoering kunnen blijven geven aan de kaderwet zoals bedoeld. Wij staan immers, zoals ook in het wetsvoorstel staat het dichtst bij de burger en kunnen daarom het best inschatten wat nodig is. Alleen met extra middelen zijn wij in staat om ook invulling te geven aan deze nieuwe verplichtingen.

Verder verwijzen we nog naar een artikel in de Volkskrant van 15-01-2020 n.a.v. de nieuwe voorstellen van de WRR over o.a. basisbanen.

Daarin stellen onderzoekers dat de verplichte tegenprestatie, zo lezen zij dit wetsontwerp, niet het antwoord is voor mensen die aan de zijlijn staan. Verplichtingen werken contraproductief, er is sturing met een zachte hand nodig om cliënten in beweging te brengen, waarbij aanwezige motivatie zoveel mogelijk wordt ingezet als basis voor doelen en acties.

Een goede discussie over het mensbeeld van mensen die een uitkering ontvangen o.g.v. de Participatiewet zo zeer welkom zijn.